МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА МИТНОЇ СПРАВИ ТА ТОВАРОЗНАВСТВА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА (ПРОЄКТ)

на тему: ***«Призначення та проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів »***

Здобувача вищої освіти *бакалаврського* рівня, *IV* курсу, групи *ММБ-20-1* спеціальності *073 Менеджмент*
освітня програма *Менеджмент митної справи*

_____ **Бородіна Ігоря Андрійовича**
(підпис)

Науковий керівник _____ **Мельник О.В.,** *к.е.н., доцент(підпис)*

Гарант освітньо-професійної програми _____ **Мельник О.В.,** *к.е.н., доцент (підпис)*

Допущено до захисту за рішенням кафедри митної справи та товарознавства протокол від «29» 05 2024 № 13

Завідувач кафедри _____ **Зубрицький А.І.,** *к.е.н. (підпис)*

Ірпінь – 2024

Реєстрація № 10 14.05.2024 _____
(дата) (підпис відповідальної особи)

Результати перевірки _____ _____ _____
(до захисту, на доопрацювання) (дата) (підпис

Результат захисту _____ 12.06.2024 _____
(оцінка) (дата) (підпис)

Голова комісії: _____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

Члени комісії: _____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

_____ _____
(підпис) (ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	Від 0 до 10			
2. Роздатковий матеріал	Від 0 до 5			
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	Від 0 до 25			
4. Апробація (участь у конференціях)	Від 0 до 10			
РАЗОМ БАЛІВ	Від 0 до 50			
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	Від 0 до 100	65		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П. І. П.: голови, членів комісії, секретаря, (підпис)
65	D	3		

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЕКТС

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	D	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	ЄХ	2 (незадовільно)

Факультет/навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

Спеціальність 073 Менеджмент

Освітня програма Менеджмент митної справи

Затверджую

Завідувач кафедри Гребельник О.П.

«___»_____2023

Завдання на кваліфікаційну роботу (проєкт)
здобувачу вищої освіти

Бородіна Ігоря Андрійовича

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи (проєкту)

Призначення та проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів

Затверджена наказом ректора від «24» 10 2023 №1429

2. Строк здачі закінченої роботи _____

3. Мета роботи полягає у дослідженні процесу митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів, визначення її ролі та впливу на ефективність митної діяльності, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення практики проведення митної експертизи. Предмет дослідження є призначення та проведення митної експертизи як складової митного контролю товарів, що включає аналіз методів, підходів і процедур, а також їхнього впливу на результативність діяльності митних органів. Базою дослідження виступає Державна митна служба України

4. Вихідні дані до роботи наукові статті, навчальні посібники, підручники, монографії, методичні матеріали із питань методики проведення митної експертизи. Як інформаційне забезпечення використано матеріали періодичних видань, статистичні дані Державної митної служби України та Державної служби статистики України, Інтернет-видання, тощо

5. Перелік графічного матеріалу: 3 таблиці , 2 рисунки

6. Зміст випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи (перелік питань за кожним розділом)

Сутність, завдання та види митної експертизи;

Експертиза як складова митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів;

Аналіз організації та процедури здійснення митної експертизи;

Економічна ефективність проведення митної експертизи;

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи	Строк виконання етапів роботи	
		За планом	Фактичн
1	2	3	4
1	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану кваліфікаційної роботи	02.10.2023	02.10.2023
2	Вибір та вивчення навчальної, наукової та методичної літератури за темою	20.10.2023	20.10.2023
3	Видача завдання науковим керівником	06.11.2023	06.11.2023
4	Підготовка першого розділу роботи та подання її науковому керівнику	06.02.2024	06.02.2024
5	Підготовка другого розділу роботи та подання її науковому керівнику	02.03.2024	02.03.2024
6	Підготовка третього розділу роботи та подання її науковому керівнику	03.04.2024	03.04.2024
7	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень наукового керівник	23.04.2024	23.04.2024
8	Подання роботи для перевірки на наявність плагіату	02.05.2024	02.05.2024
9	Попередній захист роботи	14.05.2024	14.05.2024
10	Отримання відгуку керівника практики	27.05.2024	27.05.2024
11	Допуск роботи зав. кафедрою до захисту	31.05.2024	31.05.2024
12	Отримання зовнішньої рецензії	05.06.2024	05.06.2024
13	Захист роботи	10-13 червня 2024	10-13 чер 2024

8. Дата видачі завдання «06» 11 2023

9. Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту) _____ **Мельник О.**
(підпис)

10. Гарант освітньо-професійної програми _____ **Мельник О.В.**
(підпис)

11. Завдання до виконання отримав здобувач вищої освіти _____ **Бородін І.А.**
(підпис)

Відгук наукового керівника кваліфікаційної роботи (проєкту)

на тему «Призначення та проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів»

Актуальність обраної теми пов'язана з важливою роллю митної експертизи в забезпеченні ефективного митного контролю та регулювання зовнішньоторговельних операцій. Глобалізація світової торгівлі ставить нові виклики перед митними органами, що вимагає вдосконалення процедур митної експертизи для захисту економічних інтересів держави.

У кваліфікаційній роботі належним чином досліджено теоретичні засади митної експертизи, її сутність, види та місце в системі митного контролю. Автором проведено ґрунтовний аналіз організації та процедур здійснення митної експертизи в Україні на основі чинного законодавства та практичного досвіду.

Цінними є рекомендації щодо вдосконалення системи митних експертиз в Україні у контексті дотримання вимог ЄС.

Позитивними аспектами роботи є глибоке опрацювання відповідних нормативно-правових актів та наукових джерел за темою дослідження й наявність обґрунтованих пропозицій.

Загалом, кваліфікаційна робота є самостійним, завершеним, змістовним дослідженням актуальної наукової проблеми, що має теоретичну і практичну цінність. Робота відповідає вимогам, які висуваються до кваліфікаційних робіт бакалавра, а її автор заслуговує присвоєння відповідного ступеня вищої освіти.

Науковий керівник кваліфікаційної роботи (проєкту)

_____ _____

(підпис) *(дата)*

РЕЦЕНЗІЯ
на кваліфікаційну роботу
студента 4 курсу
спеціальність 073 Менеджмент
кафедри митної справи та товарознавства
Навчально-наукового інституту економічної безпеки та митної справи
Державного податкового університету

Бородіна Ігоря Андрійовича
«Призначення та проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів»

Актуальність теми цього дослідження зумовлена тим, що сьогодні митні органи стикаються з викликами, пов'язаними з глобалізацією світової торгівлі, збільшенням обсягу товарообігу та зростанням кількості міжнародних торговельних операцій. Тому якісне виконання митної експертизи є надзвичайно важливим для підтримки економічної стабільності та безпеки країни, а також для забезпечення захисту прав споживачів та чесної конкуренції.

Наукова новизна. Кваліфікаційна робота має як теоретичну, так і практичну цінність. Дослідження спрямоване на обґрунтування рекомендацій щодо проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів.

Обґрунтованість пропозицій і висновків та їх практична цінність у роботі підприємства, установи, організації. Автором за допомогою запропонованого методичного підходу обґрунтована доцільність використання різних інструментів проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів.

Дослідження Бородіна І.А. структуроване згідно з поставленою метою. Аналіз роботи дозволяє стверджувати, що студентом для виконання дослідження використані різноманітні джерела інформації, запропоновані напрямки удосконалення.

Вступ кваліфікаційної роботи включає необхідні елементи, обумовлені вимогами: актуальність теми, визначення об'єкта і предмета дослідження, формування мети і завдань роботи, опис методів дослідження. Студент у достатній мірі обґрунтував вибір об'єкту та предмету дослідження.

Структура роботи вдала і відображає основні аспекти досліджуваної проблеми. Назви розділів відповідають основним завданням дослідження. Фактичний матеріал викладений послідовно у трьох розділах. Прикінцеві висновки, що містяться в кваліфікаційній роботі, достовірні і конкретні. Отже, робота Бородіна І.А. за критеріями є самостійним і завершеним дослідженням, відповідає вимогам, що висуваються до такого виду робіт.

Рецензована кваліфікаційна робота Бородіна Ігоря Андрійовича на тему: «Призначення та проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів» рекомендується до захисту та заслуговує позитивної оцінки за умов успішного захисту.

Рецензент:

Начальник ВРП
(Посада)

ДЕРЖАВНА МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКА МИТНИЦЯ
Відділ по роботі з персоналом
* 44017652 *

(Підпис, М.П.)

(ПІБ)

ННІ економічної безпеки та митної справи

Кафедра митної справи та товарознавства

ДОВІДКА

про перевірку курсової/випускної кваліфікаційної (дипломної) роботи на академічний плагіат

П. І. Б. автора роботи

Бородін Ігор Андрійович

Курс/група _____ММБ-20-1_____

Тема кваліфікаційної роботи:

Призначення та проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів.

П. І. Б. наукового керівника

Мельник Олена Володимирівна

Дата захисту:

За результатом перевірки оригінальний текст у роботі становить 100,00% Відсоток схожості (складається з правомірних запозичень – посилання, цитування; і неправомірних запозичень – пояснення щодо відсотку тексту, який не є оригінальним (н/д, стаття або інші роботи автора, які є у базі, але вони не зазначені в літературних джерелах) 0,00%, цитат 0,38%.

Відповідальна особа за перевірку на кафедрі М. Іщук

АНОТАЦІЯ

Призначення та проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів

Мета роботи полягає у дослідженні процесу митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів, визначення її ролі та впливу на ефективність митної діяльності, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення практики проведення митної експертизи.

Завданнями роботи є огляд нормативно-правового регулювання митної експертизи та митного контролю товарів; Вивчення основних методів та підходів до проведення митної експертизи; Аналіз ролі та призначення митної експертизи у процесі митного контролю товарів; Оцінка впливу митної експертизи на результативність діяльності митних органів; Дослідження практичних аспектів проведення митної експертизи на основі реальних кейсів; Розробка рекомендацій щодо вдосконалення процесу митної експертизи та підвищення її ефективності; Формування висновків та пропозицій щодо покращення процесу митного контролю товарів за допомогою митної експертизи.

Предмет дослідження є призначення та проведення митної експертизи як складової митного контролю товарів, що включає аналіз методів, підходів і процедур, а також їхнього впливу на результативність діяльності митних органів.

Об'єктом дослідження є процес здійснення митної експертизи товарів.

Базою дослідження виступає Державна митна служба України.

За результатами дослідження сформульовані висновки щодо вдосконалення системи митної експертизи.

Одержані результати можуть бути використані для впливу на ефективність митної діяльності, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення практики проведення митної експертизи.

Кваліфікаційна робота містить 56 сторінки, 3 таблиці , 2 рисунки , список використаних джерел 35 найменуваннь.

Ключові слова: митна експертиза, митний контроль, митні органи, митний кодекс , перевірка.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2024 рік.

Рік захисту роботи 2024 рік.

ABSTRACT

Designation and conduct of customs expertise during customs control of g

The purpose of the work is to study the process of customs examination d customs control of goods, to determine its role and impact on the effectiven customs activities, as well as to develop recommendations for improving the pr of conducting customs examination.

The tasks of the work are a review of the regulatory and legal regulati customs examination and customs control of goods; Study of the main metho approaches to customs examination; Analysis of the role and purpose of cu expertise in the process of customs control of goods; Assessment of the imp customs examination on the effectiveness of the activities of customs autho Study of practical aspects of customs examination based on real cases; Develo of recommendations for improving the customs examination process and incr its effectiveness; Formation of conclusions and proposals for improving the p of customs control of goods with the help of customs expertise.

The subject of the study is the appointment and conduct of cu examination as a component of customs control of goods, which includes the a of methods, approaches and procedures, as well as their impact on the effectiver the activities of customs authorities.

The object of the study is the process of customs examination of goods.

The basis of the study is the State Customs Service of Ukraine

Based on the results of the study, conclusions were formulated regardi improvement of the customs examination system.

The obtained results can be used to influence the effectiveness of c activities, as well as the development of recommendations for improving the p of conducting customs expertise.

The qualification work contains 56 pages, 3 tables, 2 figures, a list o sources, 35 names.

Keywords: customs examination, customs control, customs authorities, customs code, inspection.

The year of performance of qualification work is 2024.

The year of job protection is 2024.

ЗМІСТ

ВСТУП 6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ 9
1.1. Сутність, завдання та види митної експертизи 9
1.2. Експертиза як складова митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів 14
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОВЕДЕННЯ МИТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ 23
2.1. Аналіз організації та процедури здійснення митної експертизи 23
2.2. Економічна ефективність проведення митної експертизи 37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МИТНИХ ЕКСПЕРТИЗ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЄС 46
ВИСНОВКИ 54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 57

ВСТУП

Митна експертиза є ключовим елементом при здійсненні митного контролю товарів, відіграючи вирішальну роль у забезпеченні ефективної та прозорої митної діяльності. Процес митної експертизи передбачає ретельний аналіз та оцінку товарів, що перетинають митний кордон, для визначення їхньої вартості, походження, коду товарної номенклатури та інших важливих характеристик. Це, в свою чергу, має безпосередній вплив на нарахування митних платежів, а також на забезпечення дотримання митних правил і законодавства.

Сьогодні митні органи стикаються з викликами, пов'язаними з глобалізацією світової торгівлі, збільшенням обсягу товарообігу та зростанням кількості міжнародних торговельних операцій. Тому якісне виконання митної експертизи є надзвичайно важливим для підтримки економічної стабільності та безпеки країни, а також для забезпечення захисту прав споживачів та чесної конкуренції.

У науковій літературі, присвяченій розробці теорії та методології митних послуг, а також ролі митної експертизи, працювали дослідники такі як І. Бережнюк, М. Білуха, Л.О. Батанова, О.П. Гребельник О.М. Вакульчик, О.А. Гончарук, Ю. Гупанов, А. Єршов, А. Крисоватий, В. Мартинюк, Ю.О. Медвідь, Т. Микитенко, О.О. Кнішек, П.В. Пашко, Л.М. Пісьмаченко та інші.

Теми, пов'язані з митним контролем після випуску товарів, досліджували А.В. Агапов, О.Ю. Бакаєва, Н.П. Бондаренко та інші.

Аналіз робіт згаданих авторів показує, що на питання митного контролю після випуску товарів та надання митних послуг зверталося значна увага в наукових дослідженнях. Водночас окремі важливі аспекти, пов'язані з вивченням митного контролю після випуску товарів у контексті надання митних послуг, потребують подальшого розвитку.

Об'єктом дослідження є процес здійснення митної експертизи товарів.

Предмет дослідження: призначення та проведення митної експертизи як складової митного контролю товарів, що включає аналіз методів, підходів і процедур, а також їхнього впливу на результативність діяльності митних органів.

Мета роботи: дослідження процесу митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів, визначення її ролі та впливу на ефективність митної діяльності, а також розробка рекомендацій щодо вдосконалення практики проведення митної експертизи.

Завдання дослідження:

1. Огляд нормативно-правового регулювання митної експертизи та митного контролю товарів.
2. Вивчення основних методів та підходів до проведення митної експертизи.
3. Аналіз ролі та призначення митної експертизи у процесі митного контролю товарів.
4. Оцінка впливу митної експертизи на результативність діяльності митних органів.
5. Дослідження практичних аспектів проведення митної експертизи на основі реальних кейсів.
6. Розробка рекомендацій щодо вдосконалення процесу митної експертизи та підвищення її ефективності.
7. Формування висновків та пропозицій щодо покращення процесу митного контролю товарів за допомогою митної експертизи.

У дослідженні будуть використовуватися різноманітні методи дослідження, щоб забезпечити комплексний аналіз та досягти поставленої мети. По-перше, це аналіз наукової літератури, який передбачає огляд та аналіз наявної наукової літератури, статей, звітів та інших джерел інформації щодо митної експертизи та митного контролю товарів. Це допоможе отримати широку картину стану досліджуваного питання. По-друге, документальний аналіз передбачає аналіз нормативно-правової бази, офіційних документів та регулювань, пов'язаних з проведенням митної експертизи та митного контролю товарів. Це забезпечить глибоке розуміння правових основ досліджуваної теми. По-третє, кейс-стаді

дозволить дослідити конкретні практичні випадки (кейси) проведення митної експертизи при здійсненні митного контролю товарів, що допоможе розглянути реальні аспекти процесу та зробити практичні висновки. По-четверте, статистичний аналіз передбачає збір та аналіз статистичних даних про митні платежі, пропуск транспорту, результати правоохоронної діяльності, а також інші показники діяльності митних органів. Це допоможе оцінити вплив митної експертизи на результативність діяльності митних органів. По-п'яте, порівняльний аналіз передбачає порівняння методів та підходів до проведення митної експертизи в різних країнах або регіонах, що дозволить визначити кращі практики та можливі шляхи вдосконалення. Використання зазначених методів забезпечить комплексний підхід до дослідження та дозволить отримати різноманітні дані для глибокого аналізу та формування обґрунтованих висновків і рекомендацій.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МИТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

1.1. Сутність, завдання та види митної експертизи

У контексті глобалізації та інтеграції України у світову економічну систему, головним пріоритетом стає забезпечення економічної стабільності держави. Це передбачає здатність української економіки протистояти негативним впливам зовнішніх факторів та змогу конкурувати на міжнародному ринку. У цьому контексті митним органам доручається забезпечити безпеку міжнародної торгівлі та запобігти підробкам шляхом вдосконалення митного контролю та процедур.

Інтеграційні процеси, зокрема в Європейському Союзі, визначають нові стратегії розвитку митної справи, які включають у себе використання сучасних технологій, систематичну оцінку митних ризиків, спрощення митних процедур та підвищення ефективності митного контролю.

Митні органи України, окрім перевірки документів, проводять фактичний митний контроль, що включає митний огляд товарів та транспортних засобів, який є одним із головних видів контролю згідно зі статтею 336 Митного кодексу України. Митний огляд полягає у перевірці вантажних приміщень, транспортних засобів, тари та упаковки. Взяття проб і зразків товарів є ефективним методом визначення їх якості та характеристик, особливо під час проведення повного огляду товарів, який проводиться у випадках, коли митні органи мають сумніви щодо відповідності деталей митної декларації згідно з Генеральним додатком до Кіотської конвенції. Експертиза є одним із ключових інструментів митного контролю, і у разі необхідності митні органи можуть залучати експертів згідно зі статтею 327 МКУ.

Згідно з Митним кодексом України експертиза призначається у випадках, коли для розгляду питань, пов'язаних з порушенням митних правил, необхідні спеціальні знання з різних галузей науки, техніки, мистецтва та інших сфер, згідно зі статтею 515 МКУ. Така експертиза не має статусу судової експертизи.

Митна експертиза – це особливий науково-практичний аналіз, який здійснюють спеціалісти з метою вирішення завдань у сфері митної діяльності для

роз'яснення питань, що виникають у процесі дотримання вимог митного законодавства. При здійсненні митних процедур виконується цілий комплекс завдань фіскального, контрольного, економічного, правоохоронного, статистичного та захисного характеру, що потребують спеціалізованих знань та проведення різноманітних експертиз. У необхідних випадках для здійснення митного контролю можуть залучатися спеціалісти та експерти.

Спочатку митним органам потрібно визначити, чи необхідно проводити експертизу. З цією метою Митний кодекс України визначає підстави для проведення експертизи та взяття проб або зразків товарів.

Отже, відповідно до статті 356 Митного кодексу [1], взяття проб (зразків) товарів здійснюється посадовими особами митного органу за підставою обгрунтованого письмового рішення керівника цього митного органу в межах процедур митного контролю та митного оформлення з метою визначення характеристик, які є важливими для:

1. Класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;
2. Перевірки задекларованої митної вартості товарів;
3. Встановлення країни походження товарів;
4. Визначення належності товарів до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, сильнодіючих або отруйних речовин;
5. Визначення належності товарів до предметів, що мають художню, історичну або археологічну цінність;
6. Визначення належності товарів до тих, що виготовлені з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону.

Згідно з Митним кодексом, декларанти або особи, що ними уповноважені, можуть бути присутніми під час процедури взяття проб товарів та повинні сприяти її проведенню. Щодо великогабаритних і технічно складних товарів, таких як машини, технологічні лінії, промислові конструкції і т. д., митні органи можуть звертатися лише до надання техніко-технологічної документації, якою є

офіційно видані книги, державні та галузеві стандарти, технічні умови, специфікації, каталоги, креслення і паспортні дані на виріб [2].

Для встановлення характеристик товару, необхідних для його митного оформлення, митні органи можуть письмово, включаючи використання інформаційних технологій, звертатися до підприємств-виробників, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та громадян для отримання техніко-технологічної документації про склад, фізико-хімічні властивості товарів, інформацію про основні технологічні стадії їх виробництва та призначення.

Проби чи зразки товарів беруться у мінімальній кількості у двох примірниках (досліджуваний та контрольний), кожен з яких достатній для проведення дослідження. Якщо взяття контрольних проб товарів неможливе, проби беруться в одному примірнику.

Митну експертизу можна описати як спеціалізоване науково-практичне дослідження, що проводиться кваліфікованими експертами з метою отримання об’єктивного, достовірного та незалежного висновку щодо достовірності інформації, наведеної в документах, та їх автентичності, щодо об’єктів, що перебувають під митним контролем.

Митній експертизі, як особливому виду експертизи, притаманні власні характеристики, такі як: предмет, завдання, об’єкти та методи дослідження. Предметом митної експертизи є як загальні аспекти митної справи, так і конкретні факти та обставини митного контролю. Зокрема, дослідження певних властивостей об’єктів дозволяє митним органам приймати рішення стосовно: переміщення товарів через митний кордон України; класифікації товарів згідно з кодом УКТЗЕД; визначення митного режиму тощо.

Експертиза вирішує різні завдання митного контролю, зокрема: виявлення недостовірної декларації товарів; перевірка коректності розрахунку та сплати митних платежів; визначення, чи підпадають товари під обмеження або заборони, передбачені законодавством про зовнішньоекономічну діяльність [5].

Об’єктами митної експертизи є конкретні джерела інформації: транспортні засоби та товари, які перетинають митний кордон, а також їх проби та зразки, що

були зібрані для аналізу; документи супроводження товарів, необхідні для митного оформлення та контролю (наприклад, сертифікати якості, ВМД, стандарти, технологічні регламенти [6]). Серед аналізованих об’єктів важливо виділити "ідеальні об’єкти", які включають інформаційні ресурси та продукти, такі як об’єкти інтелектуальної власності, а також фінансові інструменти.

Митна експертиза використовує різні методи та технічні засоби для своєї роботи [6]. Методи експертизи можуть бути органолептичними, які базуються на чуттєвому сприйнятті людиною різних характеристик речовини (таких як якість та діагностичні показники, застосовуються для оцінки харчових продуктів, ароматичних речовин, дорогоцінних каменів), та інструментальними, які включають хімічні, поляризаційно-оптичні, спектральні, електромеханічні, та хроматографічні методи (вони є більш точними та надійними порівняно з органолептичними), а також інформаційно-аналітичні.

На сучасному етапі особливо важливим є розвиток методів неруйнівного контролю продовольчих товарів та сільськогосподарської сировини, які перетинають митний кордон України, у митних лабораторіях.

Експертизи поділяються на первинні та повторні (у разі необгрунтованого висновку або виникнення сумнівів щодо достовірності), основні та додаткові (у разі недостатньої чіткості та повноти висновку), одноосібні, комісійні (з декількома експертами однієї спеціальності), та комплексні (з експертами різних спеціальностей та галузей знань), в залежності від черговості, масштабу та кількості експертів, які беруть участь у проведенні [7].

Основні види митних експертиз зосереджуються на безпосередньо товарах як об'єктах дослідження. Серед них:

1. Ідентифікаційна: має на меті визначити клас або групу однорідних товарів, встановити найменування товару та визначити, чи належить досліджуваний товар до списку заборонених або тих, які обмежені щодо ввезення або вивезення.

2. Сертифікаційна: спрямована на визначення марки, сорту, виду, природності товару та перевірку відповідності досліджуваного об'єкта конкретним нормативно-технічним документам та діючим стандартам.
3. Хімічна: дозволяє встановити хімічний склад та вміст окремих компонентів, визначити наявність речовин у зразку, що вказують на його приналежність до товарів, які підлягають особливому контролю.
4. Товарознавча: спрямована на визначення митного найменування товару відповідно до товарної номенклатури УКТЗЕД та його якісних характеристик, що впливають на вартість.
5. Оцінна: має на меті встановлення призначення товару, його споживчих властивостей, а також товарних характеристик відповідно до нормативно-технічних документів і оптової ринкової вартості.
6. Екологічна: спрямована на визначення екологічної або експлуатаційної безпеки товару, наявність руйнуючих озонових речовин, а також відповідність якості товару вимогам стандартів і медико-біологічних нормативів [7].

Завдяки використанню експертних висновків у процесі митного оформлення та контролю економічна ефективність зростає кожен рік. Особливо важливими стають експертні системи, що базуються на математичних принципах нечіткої логіки. Вони дозволяють стандартизувати практичні аспекти ідентифікації об'єктів митного контролю у контексті впровадження Рамкових стандартів Всесвітньої митної організації.

Експертна система ідентифікації об'єктів митного контролю має на меті:

- Зменшення часу, потрібного на митне оформлення товару;
- Уникнення випадків ухилення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності від повного сплати податків та від заходів нетарифного регулювання шляхом декларування товарів, які перетинають митний кордон України під неправильним найменуванням та за невідповідним кодом за УКТЗЕД;
- Швидке вирішення складних та спірних питань, що виникають у процесі класифікації товарів під час митного оформлення [8].

Ми вважаємо, що митні експертизи мають юридичний характер, і їхня мета полягає у визначенні товарів, які перетинають митний кордон країни. Це відповідає як українській, так і світовій практиці у сфері міжнародної торгівлі.

1.2. Експертиза як складова митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів

У сучасному світі, де міжнародна торгівля є невід'ємною складовою економічного розвитку країн, митний контроль та митне оформлення товарів і транспортних засобів відіграють важливу роль у забезпеченні безпеки, регулюванні та спрощенні міжнародних торговельних операцій. Одним із ключових елементів цих процесів є експертиза, яка забезпечує необхідну достовірність, якість та безпеку перетину митного кордону.

Перед проведенням експортно-імпортних операцій товари та транспортні засоби підлягають обов'язковому митному контролю та оформленню. Однак, щоб забезпечити ефективне та безпечне перетинання митного кордону, необхідно враховувати широкий спектр параметрів, таких як класифікація товарів, їхнє походження, якість, безпека та вартість. В цьому контексті експертиза стає ключовим інструментом, що допомагає визначити ці параметри та забезпечити відповідність законодавству та міжнародним стандартам [9].

Виконання митного контролю та оформлення товарів і транспортних засобів, які перетинають митний кордон України, є однією з ключових функцій митних органів країни. Митний Кодекс визначає "митний контроль" як сукупність заходів, які приймаються митними органами в рамках їх компетенції з метою забезпечення виконання норм законодавства про митні питання, включаючи Митний кодекс, інші закони та нормативно-правові акти, а також міжнародні договори, укладені Україною у встановленому порядку.

Митному контролю підлягають всі товари і транспортні засоби, що перетинають митний кордон України, незалежно від того, чи підлягають вони

оподаткуванню митом або податками. Права митних органів стосовно здійснення митного контролю закріплені в статті 53 Митного Кодексу [10].

Проведення митного контролю означає здійснення ряду митних процедур, які пов'язані з контролем переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України. Митний контроль обмежується достатньо мінімальним переліком митних процедур, які необхідні для забезпечення дотримання законодавства України у сфері митної справи.

Митним Кодексом передбачено здійснення митного контролю цілодобово у пунктах пропуску через державний кордон України. Пункт пропуску - це спеціально виділена територія на залізничних і автомобільних станціях, у морських і річкових портах, аеропортах (на аеродромах), де проводиться прикордонний, митний та інші види контролю і пропуск через державний кордон осіб, транспортних засобів і товарів [11].

Одним з напрямків організації митного контролю є розробка і впровадження технологічних схем митного контролю. Технологічна схема - це встановлена обов'язкова послідовність операцій митного контролю та оформлення, а також дій посадових осіб підрозділів митного органу під час здійснення цих операцій. Технологічні схеми можуть бути типовими або детальними. Типові схеми визначають загальну послідовність операцій і дій посадових осіб на окремому напрямку митного контролю і розробляються центральним апаратом Державної митної служби України. Детальні схеми розробляються регіональними митницями і митницями.

Однією з основних і найпоширеніших форм митного контролю є перевірка документів та інформації, що необхідна для такого контролю - документальний контроль [12]. Під час цього контролю перевіряються документи та відомості, що необхідні для проведення митного контролю, згідно з визначенням, наведеним у статті 45 Митного Кодексу України [13].

Це означає перевірку наявності документів, необхідних для митного контролю товарів відповідно до заявленого режиму та їх найменувань, а також правильність заповнення товаро-транспортних документів і відповідність

відомостей, зазначених у них, відомостям, що містяться у зовнішньоекономічному договорі (контракті) та інших документах, які надаються для митного контролю та митного оформлення. Також перевіряються відомості та документи, які стосуються нетарифних заходів регулювання, таких як ліцензування, сертифікація, дозволи інших державних органів, платіжні документи, сертифікати про походження товарів і інші документи.

Паралельно з документальним контролем митні органи України проводять фактичний контроль. Формами такого контролю є митний огляд та переогляд товарів (у тому числі ручної поклажі та багажу) і транспортних засобів, а також особистий огляд громадян [14].

Митний огляд та переогляд товарів і транспортних засобів здійснюється шляхом відкриття вантажних приміщень, транспортних засобів, тари та упаковки. Під час митного огляду встановлюються найменування та якість товарів, визначається їх кількість, а також використовується з метою виявлення прихованого переміщення товарів.

У ході митного контролю митні органи мають право проводити усне опитування всіх фізичних осіб, включаючи посадових осіб підприємств, декларантів і перевізників, що переміщують товари і транспортні засоби через митний кордон України. Мета та поняття усного опитування визначені у статті 59 Митного Кодексу [15]. Результати опитування оформлюються відповідним протоколом.

Окремою формою митного контролю є перевірка системи звітності та обліку товарів, які переміщуються через митний кордон України, та огляд територій, де можуть знаходитись товари та транспортні засоби, що перебувають під митним контролем. Згідно зі статтею 60 Митного Кодексу [16] це передбачає проведення митними органами на підприємствах дій щодо встановлення відповідності документації про зазначені товари і транспортні засоби вимогам, встановленим цим Кодексом та іншими законами України.

Митний контроль включає проведення огляду територій і приміщень, таких як склади тимчасового зберігання, митні ліцензійні склади, спеціальні митні зони,

магазини безмитної торгівлі та інші місця, де можуть знаходитися товари та транспортні засоби, що підлягають митному контролю, або де здійснюється діяльність, контроль за якою покладено на митні органи. Митні органи мають право перевіряти всі такі місця на всій митній території України, згідно з положеннями статті 61 Митного Кодексу [17].

Рішення про використання таких форм митного контролю, як митний огляд та переогляд товарів і транспортних засобів, як правило, приймається під час перевірки документів або їх зовнішнього огляду.

При виборі форм та обсягу митного контролю митні органи керуються основними принципами:

- Митний контроль повинен забезпечувати виконання основних завдань митної справи.
- Під час митного контролю не можуть порушуватися основні права і свободи людини [18].

Відсутність застосування будь-яких форм митного контролю, так само як і їх звільнення, не звільняє громадян та підприємства від обов'язків з дотримання законодавства України з питань митної справи.

З метою забезпечення завдань митної справи митні органи, у разі потреби, можуть використовувати всі форми митного контролю, передбачені статтею 41 Митного Кодексу, і здійснювати такий контроль у повному обсязі, в тому числі і після пропуску товарів і транспортних засобів, згідно з положеннями статті 69 цього Кодексу.

Загально, документи, необхідні для здійснення митного контролю, можна класифікувати наступним чином:

1. Торговельні документи: це договори (контракти, угоди), рахунки-фактури (інвойси), рахунки за комісійні та брокерські послуги, специфікації, пакувальні листи та інші. Для здійснення митного контролю можуть бути представлені будь-які документи, включаючи факсимільні копії договорів (контрактів, угод), а також засвідчені витяги з цих договорів. Копії

договорів (контрактів, угод) та витяги з них повинні мати підпис керівника підприємства та печатку цього підприємства.

2. Транспортні документи: це документи, на підставі яких товари та транспортні засоби перетинають митний кордон, такі як накладні, коносаменти, дорожні відомості, вагонні аркуші, передаточні відомості, багажні квитанції тощо.
3. Митні документи: це документи, що оформлюються та засвідчуються посадовими особами митних органів, такі як митні декларації, свідоцтва про допущення транспортних засобів (контейнерів) до перевезення товарів, ліцензії, атестати, документи на товари та транспортні засоби, що підлягають митному оформленню, та інші.
4. Особисті документи громадян: це паспорти, посвідчення, проїзні документи дитини та інші документи, що посвідчують особу та громадянство.
5. Інші документи: до них відносяться реєстраційні та установчі документи, сертифікати (якості, відповідності, походження, ветеринарні, карантинні тощо), дозвільні документи, картки-реєстрації контрактів, військові перепустки, документи на право власності та акти, складені підприємствами, тощо [19].

Мета митного оформлення полягає у підтвердженні інформації, отриманої під час митного контролю товарів і транспортних засобів, які перетинають митний кордон України, а також у формалізації результатів цього контролю та веденні статистичного обліку ввезення, вивезення та транзиту цих товарів і транспортних засобів через територію України. Митне оформлення здійснюється посадовими особами митного органу.

Процедури митного оформлення, їх порядок та форми митних декларацій та інших документів, що використовуються під час цього процесу, визначаються рішенням Кабінету Міністрів України [20].

Щодо місця та часу митного оформлення, загальним правилом, передбаченим Митним Кодексом, є здійснення митного оформлення у спеціально

відведених для цього місцях у зоні компетенції митного органу, в яких розташовані відправники або одержувачі товарів.

Діапазон дії регіональних митниць і митниць визначається Держмитслужбою. Розподіл цих зон між окремими митними підрозділами (митними постами, вантажними, вантажно-пасажирськими відділами) здійснюється за допомогою наказу начальника конкретної митниці.

Для здійснення зовнішньоекономічних операцій підприємство має бути зареєстровано в митному органі. Це реєстрування проводиться з урахуванням місця знаходження суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності. Зазвичай, митне оформлення товарів і транспортних засобів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється в митному підрозділі, де вони пройшли реєстрацію.

Для певних категорій товарів може бути встановлено обов'язкове митне оформлення в певних митних органах, що визначені центральним органом виконавчої влади у сфері митної справи. Митне оформлення товарів і транспортних засобів громадян проводиться в місці їх постійного (тимчасового) проживання або безпосередньо в пункті пропуску [21].

Митне оформлення має бути проведене під час робочого часу митного органу, хоча Митний Кодекс дозволяє його проведення в інших місцях та поза робочим часом за наявності згоди митного органу, що здійснює митне оформлення. Усі витрати, пов'язані з такими змінами, оплачує зацікавлена особа.

Процедура митного оформлення передбачає завершення всіх попередніх дій, визначених у статті 91 Митного Кодексу, до початку самого оформлення. Стаття також встановлює вимоги до початку митного оформлення, які включають подання встановленої форми митної декларації, перелік необхідних документів для оформлення, а також вимоги до засвідчення прийняття митної декларації до оформлення та встановлення юридичної відповідальності декларанта після проставлення митного забезпечення.

Декларанти можуть бути присутні під час митного оформлення товарів і транспортних засобів, які вони пред'являють для такого оформлення. Для проведення цього процесу можуть бути залучені спеціалісти митної лабораторії та

інших уповноважених підприємств для вирішення питань, які потребують спеціальних знань. У таких випадках призначаються відповідні дослідження, для проведення яких митні органи мають право відбирати проби і зразки товарів. Під зразком товару слід розуміти одиницю продукції, яка є ідентичною по структурі, складу і властивостям усій партії товару [22]. Під пробою розуміється оптимально необхідна частина зразка товару, ідентична по складу і властивостям всьому об'єкту дослідження [23].

Проби і зразки товарів у процесі митного оформлення можуть бути отримані:

- митними органами за їхньою ініціативою або за ініціативою осіб, які мають повноваження у відношенні товарів;
- іншими державними органами, що здійснюють контрольні функції на митному кордоні.

При цьому відбір проб та зразків для проведення митного контролю здійснюється за розпорядженням начальника митниці або його заступника. Дослідження проводяться через мережу митних лабораторій, які мають відповідний статус та повноваження.

Митне оформлення здійснюється відповідно до чинного законодавства на день оформлення згідно зі статтею 10 Митного кодексу.

Результати проведення митного оформлення товарів та транспортних засобів, що перетинають митний кордон країни, підтверджуються проставленням відтисків особистого митного забезпечення на митній декларації. Це є дозволом на використання таких предметів у відповідності до обраного митного режиму. У випадку відмови у митному оформленні товарів та транспортних засобів, митний орган має видати зацікавленій особі письмове повідомлення, відповідно до вимог статті 80 Митного Кодексу [24].

Декларування є необхідною частиною митного оформлення. Це означає заяву митниці за встановленою формою, в якій надаються точні відомості про товари і транспортні засоби, необхідні для митного оформлення та проведення митного контролю. Зазвичай декларування здійснюється у таких основних

випадках: при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон України, при зміні митного режиму відповідно до статті 186 Митного Кодексу України, а також у інших випадках, передбачених чинним митним законодавством.

Результати декларування товарів і транспортних засобів можуть використовуватись посадовими особами митного органу для різних цілей, таких як правоохоронні (для боротьби з контрабандою та іншими порушеннями митних правил), податкові (як податкову декларацію), адміністративне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, організація інших видів державного контролю на митному кордоні, а також для ведення зовнішньоторговельної (митної) статистики та інших цілей.

Експертиза виявляється критичною для забезпечення ефективного функціонування митної системи [25]. Вона не лише допомагає впевнитися у відповідності товарів і транспортних засобів вимогам законодавства, але й виконує ряд важливих функцій, спрямованих на захист інтересів країни, безпеку та громадське здоров'я.

Перш за все, експертиза є засобом запобігання незаконному переміщенню товарів, контрабанді, та іншим формам порушень митних правил. Шляхом аналізу та оцінки товарів і транспортних засобів митні органи можуть вчасно виявити потенційні загрози та вжити заходів для їх запобігання.

Другим важливим аспектом експертизи є захист громадського здоров'я та безпеки населення. Шляхом перевірки якості та властивостей товарів, а також виявлення небезпечних речовин та матеріалів експертиза дозволяє уникнути ризиків для здоров'я та безпеки споживачів.

Крім того, експертиза сприяє забезпеченню справедливого та рівного доступу до ринків для всіх учасників міжнародної торгівлі, оскільки забезпечує виконання вимог стандартів та правил для всіх товарів і транспортних засобів.

Отже, можна висловити твердження, що експертиза є важливою складовою митного контролю та оформлення, яка забезпечує не лише ефективність

функціонування митної системи, але й безпеку, справедливість та розвиток міжнародної торгівлі.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОВЕДЕННЯ МИТНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

2.1. Аналіз організації та процедури здійснення митної експертизи

Рівень якості митної експертизи товарів залежить насамперед від того, наскільки ретельно буде розроблено план її проведення. Планування митної експертизи товарів є ключовим та обов'язковим етапом у роботі експертів, митних лабораторій чи інших спеціалістів за розпорядженням митного органу. Головна мета планування митної експертизи товарів полягає у створенні експертом плану дослідження, який включає виконання дій у певній послідовності, науково-методичне та матеріально-технічне забезпечення проведення досліджень у встановлені строки, а також підготовку обґрунтованого висновку щодо отриманих результатів. Тривалість експертизи залежить від наступних факторів: складності експертизи, досвіду та навичок експерта, наявності звітів про результати аналогічних експертиз, необхідності залучення зовнішніх організацій або експертів. Процедура проведення митних експертиз у різних сферах і для різних товарів має свої особливості, однак уніфікований алгоритм проведення експертиз включає всі необхідні етапи та може бути використаний для визначення відповідності товарів встановленим вимогам щодо екологічної та експлуатаційної безпеки [26].

Основна експертиза товарів здійснюється в три етапи:

1. Підготовчий
2. Основний
3. Заключний(Рис. 2.1.)

Рис. 2.1. Етапи здійснення основної експертизи товарів

На підготовчому етапі основною метою є створення плану проведення екологічної митної експертизи товару. Експерт аналізує ситуацію, вивчає всі надані матеріали і вихідні дані, а також збирає додаткову інформацію про об'єкт дослідження. Важливо ознайомитися з матеріалами попередніх аналогічних експертиз, оцінити матеріально-технічне та методичне забезпечення організації, що буде проводити експертизу. Під час підготовчого етапу необхідно сформулювати гіпотезу (експертну версію), визначити перелік робіт для отримання відповідей на поставлені питання, їх обсяг, послідовність та терміни виконання. Також варто розглянути можливість виконання експертизи власними силами або обґрунтувати потребу залучення зовнішніх організацій для виконання окремих видів робіт, наприклад, проведення лабораторних (натурних) випробувань. Якщо планується комплексна експертиза, у загальному плані експертного дослідження необхідно уточнити завдання для кожного з експертів [24].

На підготовчому етапі експерти отримують заявку на проведення експертизи, яку заповнює замовник, а також наряд на проведення експертизи. У заявці повинні бути всі необхідні дані для правильної ідентифікації товару, зокрема інформація про виробника, постачальника, одержувача та посередника, а також дати відправки й отримання, і номери супроводжувальних документів.

Замовник також має вказати мету й завдання, що ставляться перед експертом. Незалежно від форми подання заявки, експерт не має розпочинати експертизу без письмової заявки або письмового підтвердження, а також при недостатності даних для експертної оцінки.

Другим документом, що призначає експертизу, є наряд на проведення експертизи. Наряд видається експертові та підтверджує його право на проведення експертизи. Наряд оформлюється керівником експертної організації або його заступником чи уповноваженою особою, підписується та містить номер, дату отримання заявки, дату початку експертизи, інформацію про замовника, його адресу та контактні дані, прізвище та посаду представників, які беруть участь у проведенні експертизи, постачальника, а також завдання для експерта, що відповідають меті та завданням експертизи. Наряду присвоюється номер, відповідний номеру в "Журналі реєстрації заяв".

Призначення досліджень, аналізів або експертиз у рамках податкового та митного контролю, а також у справах про порушення митних правил відбувається, якщо є необхідність у послугах фахівців з спеціальними знаннями у різних сферах науки, мистецтва, техніки, економіки тощо. Експертиза призначається згідно з Податковим та Митним кодексами України.

Рішення про призначення експертизи в межах податкового контролю або проведення дослідження, аналізу, чи експертизи під час здійснення митного контролю та митного оформлення оформлюється уповноваженою посадовою особою Державної фіскальної служби у вигляді запиту [24].

Рішення про призначення експертизи у справі про порушення митних правил оформлюється посадовою особою ДПС, у провадженні якої знаходиться така справа, у вигляді постанови. Експертизу з визначення вартості товарів проводять на основі постанови про призначення експертизи у справі про порушення митних правил або запиту під час податкового контролю.

На підготовчому етапі може бути проведено необхідний інструктаж експертів. Експерт повинен ознайомитися з нормативними документами

(стандартами, технічними умовами, інструкціями тощо), які регламентують проведення експертизи.

Основний етап починається з прибуття експерта до замовника експертизи або збору робочої групи для проведення експертної оцінки (наприклад, дегустації чи експертизи нових товарів).

Підготовка документації для проведення досліджень (аналізів, експертиз) Запит на проведення дослідження (аналізу, експертизи) складається посадовою особою Державної фіскальної служби (ДПС) за формою, визначеною в додатку 1 до цього Порядку.

У запиті необхідно вказати підставу та мету направлення запиту, визначити завдання для дослідження (аналізу, експертизи), зокрема, які характеристики товару (склад, фізичні та фізико-хімічні властивості тощо) потрібно перевірити або встановити.

Завдання для дослідження (аналізу, експертизи), визначені в запиті, повинні відповідати меті направлення запиту.

До запиту додаються:

- Оригінал акта про взяття проб (зразків) товарів, якщо були взяті зразки товарів.
- Копія акта про огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів, ручної поклажі та багажу, якщо такий огляд був проведений.
- Копії інших супровідних документів, які подаються під час здійснення податкового або митного контролю (митна декларація, зовнішньоекономічний договір, інвойси, рахунки-фактури, накладні, сертифікати або висновки державних органів, якщо такі були видані).
- Техніко-технологічна документація про склад, фізико-хімічні властивості товарів, а також інформація про основні технологічні стадії їх виробництва та призначення [25].

Достовірною техніко-технологічною документацією вважаються офіційно видані матеріали, такі як книги, стандарти, технічні умови, специфікації, каталоги, креслення та паспортні дані на виріб виробника.

До постанови про призначення експертизи у справі про порушення митних правил додаються завірені копії матеріалів справи, що стосуються предмета експертизи, а також протокол про отримання проб і зразків для проведення експертизи у справі про порушення митних правил.

Питання, поставлені перед експертом у запиті на проведення дослідження (аналізу, експертизи) або постанові про призначення експертизи у справі про порушення митних правил, не повинні виходити за межі компетенції та спеціальних знань експерта.

Запит на проведення дослідження (аналізу, експертизи) або постанова про призначення експертизи у справі про порушення митних правил разом із супровідною документацією та пробами (зразками) товарів надсилаються до СЛЕД ДПС посадовою особою ДПС або поштою.

Уповноважена посадова особа ДПС доставляє до СЛЕД ДПС проби (зразки) товарів, які заборонені до пересилання поштою.

Другий етап митної експертизи товарів передбачає безпосереднє проведення дослідження. Кожен експерт привносить свої особливості в процес, але загальні риси характерні для всіх або більшості експертиз.

Другий етап можна розділити на дві частини – теоретичну та експериментальну. Теоретичні дослідження мають вирішальне значення для отримання відповідей на поставлені питання, оскільки дозволяють глибше зрозуміти сутність об'єкта експертизи. Метою теоретичних досліджень є виявлення істотних зв’язків між досліджуваним об’єктом та навколишнім середовищем, а також узагальнення результатів експертизи. На цьому етапі важливо систематизувати і об'єднати отримані дані по об'єкту дослідження, а при достатній кількості інформації – надати пояснення. Також аналітична робота включає визначення факторів, що впливають на кінцевий результат експертизи, а також виявлення механізму їх дії, перевірка запропонованої гіпотези тощо. Теоретичні дослідження можуть проводитися за допомогою різноманітних загальнонаукових методів, таких як аналіз і синтез, індукція і дедукція.

Для підтвердження або спростування теоретичних висновків щодо екологічної або експлуатаційної безпеки товару інколи необхідно проводити експериментальні дослідження, що є важливим елементом експертного дослідження. В основі експериментів лежать чітко встановлені та контрольовані умови, які дають можливість спостерігати за перебігом явищ та повторювати їх при однакових умовах. Основною метою експерименту є виявлення властивостей досліджуваного об'єкта, перевірка правильності гіпотези або результатів теоретичних досліджень та, таким чином, глибоке дослідження об’єкта експертизи.

Процес постановки та організація експерименту визначаються його призначенням. Перед початком експериментальних досліджень розробляються завдання, обирається методика та програма експерименту. Методичні рішення формулюються у вигляді методичних вказівок щодо проведення експерименту. Після створення методики складається робочий план, що визначає обсяг експериментальних робіт, методи, технічні засоби, трудомісткість та терміни виконання. Ефективність проведення експерименту значною мірою залежить від вибору засобів вимірювальної техніки. При вирішенні цих завдань необхідно користуватися інструкціями та стандартами. Після завершення теоретичних та експериментальних досліджень проводиться загальний аналіз отриманих результатів, порівнюється гіпотеза з результатами досліджень. У разі розбіжностей уточнюються теоретичні моделі, а якщо необхідно, проводяться додаткові експерименти. Під час експертного дослідження можуть бути внесені зміни до плану його проведення, які повинні бути задокументовані [22].

При проведенні кількісної та/або якісної експертизи товарів замовник повинен надати експертові такі технічні документи:

- Супровідні документи товару: товарно-транспортні накладні, сертифікати, свідоцтва про якість, рахунки-фактури та інші документи, що містять інформацію про товар, який підлягає експертизі;
- Акти первинної експертизи (у разі проведення повторної або контрольної експертизи);

- Комерційні акти, акти відбору проб, висновки або протоколи випробувань зразків товарів;
- Договір купівлі-продажу чи постачання;
- Інші необхідні технічні чи нормативні документи.

Експерт повинен ретельно вивчити всі подані документи, проаналізувати їх та оцінити достовірність інформації. Одним із способів встановлення достовірності інформації є порівняння інформації з різних документів, а також з маркуванням товару. Таке зіставлення називається перехресною перевіркою. Для перевірки достовірності документів експерт повинен перевірити наявність усіх необхідних реквізитів, які ідентифікують якість, кількість, асортиментну належність, країну походження, а також виробника або постачальника товару.

Наявність неповних документів чи недостовірної інформації може бути причиною відмови у проведенні експертизи. Іншими причинами відмови можуть бути:

- Відсутність товару через порушення строків його доставки замовнику;
- Невідповідні умови для проведення експертизи;
- Недостатні умови для зберігання товарів;
- Недотримання правил безпеки для експертів.

У цих випадках експерт має звернутися до керівника підрозділу експертної організації для отримання подальших вказівок.

Експертна оцінка є ключовою частиною основного етапу. Під час проведення експертизи експерт керується інструкцією та іншими нормативними документами. Експертизу може проводити як один експерт, так і група експертів. Результати експертної оцінки та іншу необхідну інформацію для складання акта експертизи експерт записує у робочий зошит. Якщо експерту представлено товар, який пошкоджено під час транспортування чи знаходиться в непридатному стані, ця інформація фіксується окремо у робочому зошиті. Після відбору проб і дотримання всіх правил, які забезпечують їх зберігання, складається акт відбору зразків.

Правильність складання акта відбору зразків є вирішальною для визнання не лише його дійсності, а й результатів досліджень та підсумкових результатів експертизи. Тому при неправильному оформленні акта відбору зразків це може завдати шкоди замовнику та поставити під сумнів компетентність експерта. Акт відбору зразків (проб) разом із відібраним зразком (пробою) експерт передає замовнику експертизи для відправки на дослідження або для зберігання як арбітражний зразок (проба). Після проведення експертної оцінки та отримання протоколу досліджень відібраних зразків розпочинається третій завершальний етап експертизи [24].

Відбір проб (зразків) товарів для проведення дослідження (аналізу, експертизи) здійснюється уповноваженими посадовими особами органу ДПС на підставі рішення керівника цього органу або його заступника, а також постанови про відбір проб і зразків у справі про порушення митних правил.

Для проведення аналізу великогабаритних та технічно складних товарів (машин, технологічних ліній, промислових конструкцій тощо) може бути надана лише техніко-технологічна документація. У разі фактичної відсутності товару під час проведення податкового контролю, може бути надана наявна супровідна та техніко-технологічна документація для проведення аналізу.

Проби (зразки) товарів, за винятком великогабаритних та технічно складних, беруться у мінімальній кількості у двох примірниках (досліджуваний та контрольний), достатньому для проведення дослідження (аналізу, експертизи) згідно з нормативами відбору проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), наказом Міністерства фінансів України від 2 грудня 2016 року №1058 "Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України із Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДПС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), нормативів відбору проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про відбір проб (зразків) товарів та висновку".

Кожен із примірників (досліджуваний та контрольний) проби (зразка) товару запаковується та опечатується окремо, обов'язково маркується етикеткою, форму якої наведено в додатку 2 до цього Порядку. У випадках відбору проб (зразків) одного типу товару, але різних номерів артикулів, партій, серій, ці номери зазначаються на етикетках відібраних проб (зразків) товарів. [24]

Якщо відбір контрольних проб (зразків) товарів неможливий через об'єктивні причини (одиничний товар, обмежена кількість, вміст поштового відправлення, об'єкт експертизи у справі про порушення митних правил тощо), проби (зразки) товарів беруться в одному примірнику (досліджуваному).

Відбір проб (зразків) товарів здійснюється з дотриманням вимог міжнародних та національних стандартів, іншої нормативно-технічної документації, правил техніки безпеки та пожежної безпеки.

Посадова особа органу ДПС, яка уповноважена проводити відбір проб (зразків) товарів, повинна бути ознайомлена з вимогами міжнародних та національних стандартів, іншої нормативно-технічної документації щодо здійснення відбору проб (зразків) товарів.

Для взяття проб (зразків) товарів складається акт у трьох примірниках, форма якого затверджена наказом Міністерства фінансів України від 2 грудня 2016 року №1058 "Про затвердження Порядку взаємодії структурних підрозділів та територіальних органів Державної фіскальної служби України зі Спеціалізованою лабораторією з питань експертизи та досліджень ДПС під час проведення досліджень (аналізів, експертиз), Нормативів взяття проб (зразків) товарів для проведення дослідження (експертизи), форм акта про взяття проб (зразків) товарів та висновку". У акті відображаються відомості про проби (зразки) товарів кожного відібраного найменування, виду, артикулу, чи серії під окремим порядковим номером.

Мета відбору проб (зразків) товарів в акті повинна співпадати з метою подання запиту. Один примірник акта передається разом із відібраними пробами (зразками) товарів до СЛЕД ДПС, другий залишається у справах органу ДПС, а

третій передається декларанту, платнику податків або їх уповноваженій особі, щодо якої здійснюється податковий або митний контроль.

Якщо проби (зразки) товарів відбираються відповідно до статті 517 Митного кодексу України, складається протокол про отримання проб і зразків, копія якого надсилається до СЛЕД ДПС разом із постановою про призначення експертизи у справі про порушення митних правил.

Відібрані проби (зразки) товарів повинні зберігатися та транспортуватися в умовах, що запобігають несанкціонованому доступу до них, забезпечують їх цілісність (збереження герметичності) та стабільність характеристик, за якими проводитиметься їх дослідження (експертиза). При необхідності посадові особи органу ДПС забезпечують експертам СЛЕД ДПС доступ до товарів, транспортних засобів та можливість їх огляду за місцем зберігання.

Запит на проведення дослідження (аналізу, експертизи) або постанова про призначення експертизи у справі про порушення митних правил разом із супровідними документами приймаються уповноваженими працівниками СЛЕД ДПС та реєструються згідно з установленим порядком.

Якщо виявлено порушення вимог розділів III, IV цього Порядку, СЛЕД ДПС протягом трьох робочих днів після реєстрації запиту на проведення дослідження (аналізу, експертизи) або постанови про призначення експертизи у справі про порушення митних правил письмово повідомляє орган ДПС про виявлені порушення [22].

Орган ДПС має усунути виявлені порушення протягом трьох робочих днів з моменту реєстрації листа СЛЕД ДПС та знову подати до СЛЕД ДПС необхідні матеріали (супровідну документацію, проби (зразки) товару).

Інформація про виявлені порушення розділів III, IV цього Порядку записується в журнал обліку невідповідностей при реєстрації запитів на проведення досліджень (аналізів, експертиз) або постанов про призначення експертизи у справі про порушення митних правил органів ДПС. Форма журналу затверджується наказом СЛЕД ДПС.

Журнал обліку невідповідностей при реєстрації запитів на проведення досліджень (аналізів, експертиз) або постанов про призначення експертизи у справі про порушення митних правил органів ДПС ведеться уповноваженими співробітниками СЛЕД ДПС, і в нього заносяться відомості про виявлені порушення, пропозиції щодо їх усунення, строки та рішення, прийняті за результатами досліджень (аналізів, експертиз).

Дослідження (аналізи, експертизи) проводяться експертами СЛЕД ДПС на підставі письмового доручення керівництва СЛЕД ДПС або керівника її структурного підрозділу.

Експерт має права, визначені статтею 84 Податкового кодексу України та статтею 502 Митного кодексу України, а також іншими законодавчими актами, зокрема:

- ознайомлюватися з матеріалами, що стосуються предмета експертизи;
- подавати запити до органу ДПС щодо надання додаткових матеріалів, необхідних для виконання завдань, визначених у запиті на проведення дослідження (аналізу, експертизи) або постанові про призначення експертизи у справі про порушення митних правил;
- відмовлятися від надання висновку або відповіді на окреме питання, якщо надані матеріали є недостатніми або він не володіє необхідними знаннями для проведення дослідження (аналізу, експертизи) [25].

Під час проведення експертизи з метою визначення вартості товару чи транспортного засобу в рамках податкового контролю або у справі про порушення митних правил, експерт може здійснити огляд товару чи транспортного засобу за місцем їх зберігання.

Забезпечення вільного доступу та створення відповідних умов для огляду товарів і транспортних засобів покладається на орган ДПС, який призначив проведення експертизи. Орган ДПС організовує виїзд експерта до місця зберігання товарів та транспортних засобів протягом 3 робочих днів після отримання запиту чи постанови в СЛЕД ДПС.

Після огляду товарів та транспортних засобів за місцем їх зберігання орган ДПС, який призначив проведення експертизи, забезпечує повернення експерта до його робочого місця в той самий день.

Якщо під час експертизи виникає необхідність визначення характеристик товару (таких як склад, фізичні та фізико-хімічні властивості), орган ДПС, який проводить податковий контроль, або посадова особа, яка розслідує справу про порушення митних правил, забезпечує відбір проб (зразків) товарів для проведення досліджень.

У разі виявлення порушень цілісності (герметичності) упакування або неправильного оформлення супровідної документації під час огляду проб (зразків) товарів, СЛЕД ДПС інформує орган ДПС про виявлені порушення протягом 3 робочих днів.

Орган ДПС має усунути виявлені порушення протягом 3 робочих днів з моменту реєстрації листа СЛЕД ДПС та повторно надіслати до СЛЕД ДПС необхідні матеріали (супровідну документацію, проби чи зразки товару).

Якщо виявлені порушення не усуваються в зазначений строк, СЛЕД ДПС повідомляє орган ДПС про проведення часткового дослідження (аналізу, експертизи) або про відмову від його проведення протягом 3 робочих днів.

Дослідження (аналіз, експертиза) проб (зразків) товарів під час митного контролю та оформлення проводяться протягом 10 днів з моменту їх надходження до СЛЕД ДПС. За необхідності цей строк може бути продовжено керівником СЛЕД ДПС, але не більше ніж на 20 днів.

Для продовження терміну проведення дослідження (аналізу, експертизи), керівник підрозділу з питань експертизи та досліджень готує запит на ім'я керівника СЛЕД ДПС, у якому обґрунтовує причину продовження терміну проведення дослідження. Рішення керівника СЛЕД ДПС щодо цього запиту оформлюється як резолюція "погоджено" або "не погоджено". Про продовження терміну СЛЕД ДПС повідомляє орган ДПС, який призначив дослідження (аналіз, експертизу), не пізніше наступного робочого дня після прийняття відповідного рішення.

Експертиза у справі про порушення митних правил або в рамках податкового контролю проводиться протягом 10 робочих днів з моменту надходження до СЛЕД ДПС постанови про призначення експертизи або запиту на проведення дослідження.

Час проведення досліджень фізико-хімічних властивостей або інших характеристик проб (зразків) товарів та надання органом ДПС додаткових матеріалів (проб чи зразків товарів, супровідної документації) не включається у цей строк.

Дослідження фізико-хімічних властивостей або інших характеристик проб (зразків) товарів здійснюється протягом 10 днів з моменту їх надходження до СЛЕД ДПС.

Дослідження, аналіз або експертиза швидкопсувних товарів чи тих, що мають обмежений термін зберігання, проводяться невідкладно.

Термін проведення досліджень, аналізів чи експертиз проб (зразків) призупиняється, якщо експерт звернувся до органу ДПС, який призначив дослідження, з проханням надати йому додаткові матеріали. Ці додаткові матеріали повинні бути надані протягом 10 днів з дня отримання такого запиту.

Якщо додаткові матеріали не надано у зазначений термін, керівник СЛЕД ДПС або особа, яка виконує його обов'язки, приймає рішення про часткове дослідження (аналіз, експертизу) або відмову в його проведенні.

Рішення про відмову в проведенні дослідження, аналізу чи експертизи керівник СЛЕД ДПС або особа, яка його заміняє, оформлює шляхом надсилання відповідного повідомлення органу ДПС, який призначив це дослідження.

Якщо є об'єктивні причини, що унеможливлюють проведення дослідження (аналізу, експертизи), СЛЕД ДПС інформує орган ДПС із зазначенням причини відмови протягом 3 робочих днів після отримання запиту або постанови про призначення експертизи у справі про порушення митних правил.

У разі прийняття рішення про проведення додаткового або повторного дослідження в іншій експертній установі, орган ДПС повідомляє про це СЛЕД

ДПС, зазначаючи причини, що зумовили необхідність проведення такого дослідження, а також назву установи, яка буде його проводити.

Орган ДПС, який призначив проведення додаткового або повторного дослідження, інформує СЛЕД ДПС про результати, надаючи копію висновку.

Під час досліджень, аналізів чи експертиз експерти використовують методи дослідження та методики проведення експертиз, визначені у нормативних актах та документах (міжнародні та національні стандарти, технічні умови, норми, положення, інструкції, рекомендації, довідкова література, програмне забезпечення тощо).

Вибір методу дослідження (експертизи) є компетенцією експерта.

Заключний етап є одним із найвідповідальніших, коли підбиваються підсумки всієї проведеної роботи. Цей етап спрямований на аналіз і оцінку одержаних результатів, а також їх документування. Недоліки, неточності або нечіткі аргументи можуть викликати сумніви щодо правильності проведеної експертизи. Результати експертизи оформлюються у вигляді акта експертизи чи висновку експерта, який складається з трьох основних частин: протокольної, описової та завершальної [24].

Митна експертиза товарів оформлюється у вигляді звіту, що містить експертний висновок. Звіт має три частини: вступ, дослідження та висновки. У вступі викладаються питання, що ставляться перед експертом у формі, в якій вони викладені в постанові про призначення експертизи. Якщо питання сформульовані не зовсім точно, але їхній зміст зрозумілий, експерт може переформулювати їх відповідно до своїх знань (з зазначенням первісної формулювання). Якщо питання незрозуміле, експерт повинен звернутися до замовника за роз'ясненнями. Якщо є кілька питань, експерт може згрупувати їх у доцільній послідовності.

У висновках підсумовуються проведені дослідження, що становить відповіді на поставлені питання. Кожне питання має бути вирішене або зазначене, що його неможливо вирішити. Висновки є ключовою метою дослідження. Логічно висновок — це судження експерта, засноване на результатах досліджень і науковому підході до досліджуваного об’єкту та відповідній галузі знань.

2.2. Економічна ефективність проведення митної експертизи

"Методи оцінки ефективності митної діяльності являють собою специфічні підходи та прийоми, що використовуються для визначення ступеня досягнення цілей окремими працівниками, митними постами та митними органами під час їхньої роботи" [1].

Традиційні підходи до державного управління зосереджуються головним чином на питаннях витрат державних коштів, при цьому вимірювання реальних результатів часто залишається у тіні.

Основна тенденція сучасних теорій оцінки ефективності полягає в переорієнтації уваги з вимірювання витрат на вимірювання та моніторинг результатів. Останнім часом у більшості західних країн розвиваються системи показників ефективності, які знаходять оптимальний баланс між визначенням критеріїв для органів влади та державних службовців, а також встановленням тісного взаємозв'язку між ними.

На рівні державних органів нині найпоширенішим підходом є використання інтегральних показників ефективності, які відображають основні політичні або економічні параметри їхньої діяльності. Однак одна з найбільших складнощів при розробці комплексних систем показників ефективності полягає в тому, що орієнтація на кінцеві результати у вигляді соціального та економічного ефекту ускладнює визначення вкладу окремого працівника митного органу в досягнення цих результатів, а для об'єктивної оцінки його роботи необхідно сформувати якомога чіткіші критерії.

Крім того, показники ефективності значною мірою залежать від зовнішніх чинників, на які державний службовець не має значного впливу. На практиці важко оцінити результати діяльності працівників митних органів у чистому вигляді, тобто без впливу зовнішніх факторів.

Отже, важливо розробити та обрати такі показники ефективності, які максимально відображали б ступінь участі та внеску конкретного працівника в певний фактор.

Іншою проблемою є вибір оптимальної кількості критеріїв оцінки ефективності митної діяльності. Якщо їх буде занадто багато, складність оцінювання та витрати на моніторинг великої кількості показників можуть перевищити позитивний результат від їх практичного застосування. Однак, якщо показників буде занадто мало, може проявитися "спотворююча поведінка" працівників митних органів, коли вони зосереджують увагу лише на тих видах діяльності, які будуть вимірюватися показниками, і забувають про інші обов'язки [2,].

Таким чином, показники ефективності митної діяльності можуть бути набором різноманітних індикаторів, виражених як у якісній, так і кількісній формах. Найпоширенішою практикою є вимоги органів влади до показників ефективності.

Однією з найскладніших завдань є формалізація показників ефективності. Це важливо для визначення мети та планування діяльності державних службовців, а також для оцінки результативності й визначення рівня винагороди. Кількісні показники ефективності легше оцінити під час моніторингу, вони забезпечують об'єктивність оцінки й не залежать від суб'єктивного ставлення керівників до підлеглих. Стосовно митної діяльності ці показники ефективності можуть бути представлені в такий спосіб (Рис. 2.2).

Сьогодні одним із можливих варіантів оцінки результативності досягнення головної стратегічної мети, що полягає в підвищенні рівня дотримання митного законодавства України та забезпеченні повноти й своєчасності сплати митних зборів, є використання таких показників:

- рівень збирання митних платежів;
- рівень нелегального ввезення товарів."

Рис. 2.2 Типологія показників ефективності стосовно митної діяльності

Рівень збору митних платежів можна розрахувати як співвідношення двох показників. У чисельнику зазначається фактично внесена до бюджету сума митних платежів за звітний період, а в знаменнику — розрахункова сума, обчислена з урахуванням фактичних макроекономічних показників того ж періоду. Іншими словами, порівнюється, скільки митних платежів повинно було бути сплачено, виходячи з фактичних макроекономічних умов, і скільки фактично було перераховано до бюджету. Однак цей показник має недоліки, оскільки оперує врахованими показниками й не враховує нелегальний імпорт. [26]

Замість цього можна використовувати показник рівня нелегального ввезення, розрахований як співвідношення обсягу імпорту товарів за офіційними даними України до обсягу експорту товарів до України з країн-контрагентів,

використовуючи дані платіжного балансу НБУ та статистики Міжнародного валютного фонду.

Додатковим показником може бути сума недоотриманих митних платежів через нелегальний імпорт, яку можна обчислити на основі обсягу нелегального ввезення та фактичного середнього рівня оподаткування в звітному періоді. Крім того, разом з абсолютним показником можна застосовувати відносний показник, розрахований як співвідношення фактично перерахованої суми митних платежів у звітному періоді до розрахункової суми недоотриманих митних платежів внаслідок нелегального ввезення.

Для оцінки якості послуг, які надають митні органи, пропонується застосувати показник частки товарів, за якими були виявлені порушення під час перевірок після митного оформлення, до загального обсягу оформлених товарів. Цей показник враховує всі перевірки, як з боку вищих митних органів, так і інших державних контрольних органів.

Щоб оцінити витрати держави на послуги з митного оформлення та контролю, можна використати такий показник, як співвідношення питомих доходів держави на кожну гривню, вкладену в митну службу. Він розраховується як відношення суми митних платежів, внесених до бюджету за звітний період, до витрат на утримання митної служби за той же період.

Для оцінки динаміки витрат учасників ЗЕД на послуги з митного оформлення пропонується використовувати показник середньозваженої частки витрат учасників ЗЕД на митні процедури у загальній собівартості переміщуваних товарів. Цей показник можна визначити під час вибіркових або цільових перевірок учасників ЗЕД або шляхом опитування. Для об'єктивності цього процесу до нього необхідно залучити бізнес-асоціації, зацікавлені у вдосконаленні ЗЕД.

На кінець, необхідно мати систему показників для оцінки діяльності всіх митних органів загалом.

При розробці системи показників ефективності митної служби важливо враховувати та аналізувати такі складові:

- Цілі діяльності митної служби.
- Системні функції (державні).
- Показники ефективності для кожної функції (за наявності).
- Фактори, що визначають еволюцію кожного показника та ступінь їх впливу.
- Поділ показників за категоріями (якісні, кількісні).
- Наявність методичної та інформаційної бази для розробки та оцінки показників.

Приклад взаємозв'язку системних функцій митної служби та системи показників ефективності, яка формується на основі повного набору системних функцій, а також окремих показників для окремих функцій продемонстрований у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Показники ефективності митної діяльності ДПСУ

Системні митні функції	Загальний показник ефективності	Часткові показники ефективності
Фінансово-економічна	Фінансова результативність	1) Частка митних платежів (МП) у державному бюджеті (ДБ) України: ΔМП = МП / ДБ; 2) Рівень виконання планових показників (ПП) за фактичними платежами (ФП) у ДБ: ΔМП = (ФП - ПП) / ПП; 3) Рівень потенційних втрат митних платежів: ΔВ = (ПП - ФП) / ПП; 4) Співвідношення митних платежів за певний період до витрат на утримання та забезпечення діяльності митних органів (економічна ефективність ЕЕ): ЕЕ = (МПΔт) / ΔВМУт.
Митний контроль(митна експертиза)	Загальний результат митного контролю	1) Кількість митних оформлень (N) за звітний період Δт; 2) Кількість осіб, вантажів та транспорту, що підлягали митному огляду.
Правоохоронна	Загальний результат правоохоронної діяльності	1) Кількість виявлених порушень митних правил (ПМП); кількість порушених справ (ЗС); кількість вигранх справ (ВС); 2) Інтенсивність правоохоронної діяльності: ІПД = (ПМП + ЗС + ВС) / N днів.
Митне регулювання	Загальний результат регулювання	–
Інформаційно-аналітична	Загальний результат інформаційно-аналітичної діяльності	1) Швидкість надання інформації (годин); 2) Обсяг інформаційної моделі зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД); 3) Швидкість внесення змін до інформаційної

Системні митні функції	Загальний показник ефективності	Часткові показники ефективності
		моделі ЗЕД.

Оцінка діяльності митної служби одним показником, заснованим лише на формальних процедурах, враховуючи специфіку митної діяльності, практично неможлива. Тому в процес оцінювання залучаються експерти. Вони оцінюють внесок кожної системної функції у загальну ефективність роботи митниці. Вплив напрямів діяльності на результативність роботи митниці за даними експертного опитування показаний у таблиці 2.2.

Таблиця 2.2

Вплив на результативність діяльності митниці напрямів діяльності за результатами експертного опитування

Вид діяльності	Митні платежі	Пропуск транспорту	Результати правоохоронної діяльності
Управлінська	0,061	0,076	0,0133
Оперативна	0,255	0,386	0,375
Правоохоронна	0,144	0,121	0,253
Економічна	0,313	0,27	0,15
Забезпечувальна	0,069	0,036	0,038
Інформаційно-технічна	0,144	0,154	0,106

На основі таблиці 2.2 можна зробити висновки про вплив різних напрямів діяльності митниці на її результативність. Найбільший вплив на результативність митних платежів мають економічна діяльність (0.313) та оперативна діяльність (0.255). Управлінська, правоохоронна та інформаційно-технічна діяльності також мають відчутний вплив, але вони нижчі за економічну та оперативну діяльності. Оперативна діяльність (0.386) має найбільший вплив на результативність пропуску транспорту, за нею йдуть економічна (0.27) та інформаційно-технічна (0.154) діяльності. Управлінська та правоохоронна діяльності мають помірний вплив на пропуск транспорту. Найбільший вплив на результати правоохоронної діяльності має оперативна діяльність (0.375), за нею йде правоохоронна діяльність

(0.253). Інші напрямки, такі як економічна, інформаційно-технічна та забезпечувальна діяльність, мають нижчий вплив на результати правоохоронної діяльності.

Отже, можна зробити висновок, що оперативна діяльність митниці має найбільший вплив на всі три показники ефективності: митні платежі, пропуск транспорту та результати правоохоронної діяльності. Економічна діяльність також має значний вплив, особливо на митні платежі та пропуск транспорту. Інші напрямки діяльності, такі як інформаційно-технічна, управлінська та забезпечувальна, мають менший, але все ж помітний вплив на результативність діяльності митниці.

Для ілюстрації використання цієї методики розглянемо оцінку ефективності роботи Вінницької митниці. Узагальнені дані наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Показники ефективності діяльності Вінницької митниці за 2022 рік

Системні митні функції	Сукупний показник ефективності	Часткові показники ефективності
Фінансово-економічна	Фінансова результативність	1) Частка митних платежів у держбюджеті України: ΔМП = МП/ДБ = 2677/721398 = 0,0037 (0,37%) 2) Рівень виконання планових показників за фактичними платежами в держбюджет: ΔМП = (ФП - ПП) / ПП ΔМП = (2677 - 2057) / 2057 = 0,301 (30,1%) 3) Рівень потенційних втрат митних платежів: ΔВ = (ПП - ФП) / ПП ΔВ = (2057 - 2677) / 2057 = -0,301 (-30,1%) 4) Відношення митних платежів за період часу до вартості утримання та забезпечення діяльності митних органів (економічна ефективність): ЕЕ = (МП Δт) / ΔВМУт ЕЕ = 2,677,000 / 34,740 = 77,06
Митний контроль(митна експертиза)	Сукупний результат митного контролю	1) Кількість митних оформлень за звітний період становить 10,246 2) Кількість тонн вантажів, пропущених через митний контроль, становить 1,210 тис. 3) Кількість транспортних засобів, що підлягали митному огляду, становить 320 тис. 4) Кількість громадян, пропущених через митний контроль, становить 2,092 тис. 5) Кількість переміщень вантажів у режимі транзиту становить 29,814
Правоохоронна	Сукупний результат	1) Кількість виявлених порушень митних правил становить 901; кількість заведених справ

Системні митні функції	Сукупний показник ефективності	Часткові показники ефективності
	правоохоронної діяльності	становить 901; кількість вигранних справ становить 775. 2) Інтенсивність правоохоронної діяльності: ІПД = (ПМП + ЗС + ВС) / N днів ІПД = (901 + 775 + 675) / 360 = 6,5
Митне регулювання	Сукупний результат регулювання	1) Збільшення бази оподаткування в результаті здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів становить 323,7 млн грн. 2) Сума додаткових надходжень до держбюджету в результаті здійснення коригування митної вартості товарів становить 81,7 млн грн. 3) Кількість винесених рішень про коригування митної вартості становить 30. 4) Кількість винесених рішень про зміну коду товарів становить 59. 5) Сума збільшення митних платежів в результаті класифікаційної роботи становить 10,650 тис. грн. 6) Загальний економічний ефект за результатами роботи щодо контролю за країною походження товарів становить 1,075 тис. грн. 7) Кількість додаткових надходжень внаслідок декларування невідомою країною походження становить 336 тис. грн.

На основі таблиці, яка демонструє показники ефективності діяльності Вінницької митниці за 2022 рік, можна зробити кілька важливих висновків.

У фінансово-економічній діяльності Вінницька митниця забезпечила невелику частку (0,37%) митних платежів у державному бюджеті України. Однак митниця перевиконала планові показники платежів у державний бюджет на 30,1%, що свідчить про високу ефективність фінансового планування та збору митних платежів. Рівень потенційних втрат митних платежів виявився негативним (-30,1%), що вказує на те, що фактичні платежі перевищують планові. Економічна ефективність діяльності митних органів склала 77,06, що свідчить про ефективне використання ресурсів.

У митному контролі пропускна спроможність митниці за звітний період показала значну кількість митних оформлень (10,246), тонн вантажів (1,210 тис.), транспортних засобів (320 тис.), громадян (2,092 тис.) та переміщень вантажів у режимі транзиту (29,814). Ці показники свідчать про високу ефективність і продуктивність митного контролю.

У правоохоронній діяльності Вінницька митниця виявила 901 порушення митних правил і виграла 775 справ, що вказує на ефективну роботу в цьому напрямку. Інтенсивність правоохоронної діяльності становить 6,5, що відображає достатню кількість виявлених порушень та судових справ.

У митному регулюванні, в результаті контролю за правильністю визначення митної вартості товарів, база оподаткування збільшилась на 323,7 млн грн, що принесло додаткові надходження до держбюджету в розмірі 81,7 млн грн. Кількість винесених рішень про коригування митної вартості (30) та зміну коду товарів (59) свідчить про активну участь митниці в регулюванні митних питань.

Отже, загалом Вінницька митниця демонструє високу ефективність у фінансово-економічній діяльності, митному контролі, правоохоронній діяльності та митному регулюванні. Ці показники відображають здатність митниці виконувати свої функції на високому рівні, забезпечуючи ефективність та результативність своєї діяльності.

Загалом можна стверджувати, що «система якісних та кількісних показників діяльності митного органу визначається його функціями та завданнями, а також конкретною метою системного аналізу» [27]. Враховуючи це, не існує універсального набору показників ефективності митної діяльності, проте можна розробити єдиний алгоритм їх створення.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МИТНИХ ЕКСПЕРТИЗ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ДОТРИМАННЯ ВИМОГ ЄС

Україна активно долучається до загальноєвропейського процесу створення ефективної системи митного контролю. Це вимагає адаптації української системи нормативного регулювання в усіх сферах суспільно-політичного та економічного життя, включно з організацією та проведенням митних експертиз під час переміщення товарів через митний кордон Європейського Союзу.

Одним з компонентів цього адаптаційного процесу є впровадження норм європейських регламентів щодо організації та проведення експертиз митними лабораторіями та використання сучасного національного досвіду регулювання діяльності таких митних установ. Виникають проблеми, пов'язані з культурними, соціальними та правовими особливостями, які впливають на розвиток української експертної системи та відрізняються від європейської експертної спільноти.

Україна має нагальну потребу вирішити ці питання, враховуючи європейські підходи до організації та проведення експертиз митними лабораторіями. Для глибокого розуміння проблем імплементації норм європейського законодавства щодо організації та проведення експертиз митними лабораторіями у вітчизняне законодавство, необхідно проаналізувати положення таких регламентів Європейського Союзу, як Митний кодекс ЄС (Union Customs Code) та Регламент Ради щодо митних заходів стосовно товарів, які можуть порушувати певні права інтелектуальної власності (Regulation (EU) № 608/2013).

Також варто зосередитися на аналізі нормативного регулювання діяльності спеціалізованої організації Європейське об'єднання митних лабораторій (CLEN) та рішеннях і доповідях Робочої групи з митних питань Європейської економічної комісії [26].

Варто відзначити, що правова система Європейського Союзу не розрізняє «податкових» чи «митних» експертиз, натомість регулює та координує діяльність митних лабораторій та проведення фінансових (економічних) експертиз, що подібні до судово-бухгалтерських досліджень в Україні. Митні лабораторії

Європейського Союзу забезпечують наукову експертизу для підтримки роботи своїх місцевих митних органів, обміну інформацією та досвідом з європейськими колегами для ефективної співпраці на національних та спільних європейських кордонах.

Хоча загалом митні лабораторії виконують схожі види експертних досліджень у кожній країні-члені ЄС, правила проведення та призначення митних експертиз можуть різнитися. Ця різниця пов'язана з місцевими законами, митно-податковою політикою, а також значними відмінностями в кількості та типах товарів, які проходять через кордони різних країн-членів. Це вимагає різноманітності у персоналі, включаючи експертів, обладнанні та аналітичних методах, які використовуються.

Стаття 134 Митного кодексу Євросоюзу є основоположною нормою, що визначає принципи та цілі проведення митних експертиз. Ці принципи передбачають, що товари підпадають під митний контроль з моменту їх надходження на митну територію Європейського Союзу. Вони можуть бути піддані заборонам і обмеженням, обумовленим необхідністю захисту суспільних інтересів, здоров'я, безпеки, а також промислової та комерційної власності.

Товари залишаються під митним наглядом, доки їх митний статус не змінюється, або поки вони не будуть вивезені з митної території Євросоюзу або знищені. У разі необхідності, компетентні органи можуть здійснювати огляд товарів або брати зразки для визначення їх тарифної класифікації, митної вартості або митного статусу.

Регламент № 608/2013 визначає проведення огляду та відбору проб товарів, випуск яких було призупинено або які були затримані, з метою аналізу і полегшення подальших процедур щодо контрафактних і піратських товарів.

Регламент № 178/2002, прийнятий у 2002 році, визначає основні аспекти створення Європейської агенції безпеки харчової продукції (European Food Safety Authority) та забезпечення більшої прозорості та відслідковування якості продукції, що виробляється, імпортується або транспортується через Європейський Союз. Європейська агенція безпеки харчової продукції регулює

питання безпеки харчових продуктів, кормів, здоров'я тварин, а також захисту та здоров'я рослин.

Європейський Союз запровадив сувору систему маркування, яка базується на процесі виробництва, а не на самому продукті, і охоплює широкий спектр продуктів за невеликими винятками. У ЄС вимоги щодо маркування стосуються продуктів харчування, кормів, харчових добавок, підсилювачів смаку, продуктів, виготовлених з використанням ГМО, а також харчових продуктів, що продаються торговельними мережами та ресторанами. Європейське законодавство про маркування харчових продуктів та пов'язані експертні дослідження включає Регламент № 1169/2011 про надання споживачам інформації про харчові продукти, який об'єднує положення двох директив: — Директива 2000/13 про маркування, представлення та рекламування харчових продуктів (застосовувалася до 12 грудня 2014 р.); — Директива 90/496 — щодо зазначення харчової цінності продуктів на упаковці.

Важливим нормативним елементом регулювання принципів проведення митних експертиз є Регламент № 1294/2013, відомий як Митниця 2020 (Customs 2020). Програма "Customs 2020" надає національним митним адміністраціям можливість обмінюватися інформацією та досвідом, включно з проведенням митних експертиз.

Ця програма сприяє розробці та використанню основних трансєвропейських інформаційних систем та створенню мереж, що об'єднують національних співробітників митних лабораторій з усієї Європи ("Customs 2020" має бюджет у розмірі 547,3 млн євро для періоду з 2014 по 2020 роки).

"Customs Laboratories European Network" організаційно співпрацює з Всесвітньою митною організацією та фактично є організаційною структурою для координації діяльності митних лабораторій країн-членів ЄС (у формі оперативних нарад). Одним з основних досягнень CLEN є розробка Спільної політики якості на основі міжнародного стандарту ISO 17025, а також уніфікації методів дослідження товарів і відбору проб з митною метою [28].

Стандарт ISO 17025 детально описує вимоги, яким повинні відповідати лабораторії для гарантії своєї компетентності з технічної точки зору та можливості видавати достовірні результати. Організація повинна встановити заходи, які визначають використання політики якості, цілей, результатів внутрішнього аудиту, аналізу даних, коригувальних та запобіжних дій, а також аналізу з боку керівництва для сприяння постійному поліпшенню.

Крім того, представники митних лабораторій беруть участь у розробці політики щодо однакового тлумачення стандартів ЄС у галузі вимог до товарів.

Стандарт ISO 17025 визначає загальні вимоги до компетентності лабораторій у проведенні випробувань та/або калібрування, включаючи відбір зразків, випробування й калібрування за стандартними методами, нестандартними методами та методами, розробленими лабораторією.

Лабораторія має: — забезпечити керівний та технічний персонал повноваженнями й ресурсами, необхідними для виконання їхніх обов'язків, включаючи впровадження, підтримку та вдосконалення системи менеджменту, і виявлення відхилень від системи менеджменту чи процедур проведення випробувань та/або калібрування, а також ініціювати заходи щодо попередження або мінімізації таких відхилень; — мати можливість забезпечити свободу керівництва та співробітників від будь-якого неналежного внутрішнього чи зовнішнього комерційного, фінансового або іншого впливу, що може негативно впливати на якість їх роботи; — розробити політику та процедури, що забезпечують конфіденціальність інформації та прав власності клієнтів, включаючи процедури захисту електронного зберігання та передачі результатів; — розробити політику та процедури для запобігання залученню у діяльність, яка могла б послабити довіру до їхньої компетентності, неупередженості суджень або чесності; — визначити організаційну та управлінську структуру лабораторії, її місце в організаційній ієрархії та взаємозв'язки між керівництвом, технічною діяльністю та допоміжними службами [28].

Стандарт поширюється на всі лабораторії, незалежно від розміру персоналу або видів їх діяльності в галузі випробувань і калібрування. Якщо лабораторія не

виконує певних видів діяльності, визначених цим стандартом, наприклад, відбір зразків або розробка нових методик, вимоги відповідних розділів на неї не поширюються.

Міжнародне співробітництво в галузі експертиз з митною метою дозволяє визнавати результати таких експертиз у країнах, які беруть участь у такому співробітництві, зокрема у державах-членах ЄС. Це співробітництво передбачає стандартизацію методів дослідження, акредитацію лабораторій експертних структур митних органів та уніфікацію кваліфікації фахівців.

Ст. 7 програми Customs 2020 надає фінансову підтримку для окремих видів експертної діяльності, таких як проекти, що включають обмежену кількість країн, які працюють разом протягом певного часу для досягнення заздалегідь визначеної мети, включаючи координацію або порівняльний аналіз під час досліджень.

Діяльність CLEN розподілена на шість експертних напрямків:

1. ILIADe — база даних методів проведення експертиз (спільний каталог аналітичних методів, спочатку розроблений Італійським митним агентством, нині організований Європейською комісією).
2. Перевірки між показниками та методами проведення експертиз.
3. Створення мережі співпраці між експертними установами.
4. Комунікація та стратегія.
5. Наукова експертиза.
6. Європейська митна інвентаризація хімічних речовин (ECICS).

Важливим аспектом регулювання є можливість узгодження різних аспектів експертної діяльності через протокольні рішення, які не вимагають розробки складних законодавчих чи підзаконних актів.

У межах Європейського органу з безпеки харчових продуктів діють Науковий комітет та експертні групи, які відповідають за загальну координацію та гармонізацію наукових висновків і підготовку спеціальних груп для проведення наукових оцінок [29].

Науковий комітет складається з голів експертних груп і шести незалежних наукових експертів, які не входять до жодної з експертних груп.

На сьогодні діють такі експертні групи: група щодо харчових добавок, ароматизаторів, технологічних матеріалів і матеріалів, які контактують з харчовими продуктами; група щодо добавок та продуктів чи речовин у кормах; група з питань здоров'я рослин, пестицидів та їх залишків; група з генетично модифікованих організмів; група з дієтичних продуктів, харчування та алергій; група з біологічних ризиків; група з питань забруднювачів у харчовому ланцюзі; група з питань здоров'я та добробуту тварин.

Регулювання проведення митних експертиз також здійснюється на рівні Європейської економічної комісії — однієї з п'яти регіональних комісій ООН.

Експертні дослідження економічного характеру проводяться країнами-членами згідно з національними вимогами або в рамках угод, пов'язаних з розслідуванням злочинів у сфері господарства. Такі нормативні акти, як Хартія захисту споживачів (прийнята Резолюцією Консультативної асамблеї Ради Європи від 17 травня 1973 р. № 543) і Директива 2005/29/ЄС щодо несправедливих видів торговельної практики, спрямовані на захист споживачів від оманливих видів торговельної практики.

У країнах Європейського Союзу розрізняють дві основні організаційні форми судової експертизи: орієнтовану на спеціальні установи, включаючи експертні, та орієнтовану на конкретних фахівців, які включені до списків судових експертів. Багато судових експертів у європейських країнах також служать в поліції, і сьогодні судово-експертні установи поліції країн ЄС є основою судової експертизи.

Співробітництво у галузі гармонізації національного законодавства з вимогами ЄС у галузі експертизи сприяє уніфікованому розумінню експертних компетенцій, програм підготовки та атестації експертів, а також взаємної акредитації експертних структур. Це забезпечує взаємне визнання методик та висновків експертів, що обґрунтовані й порівнянні [29].

Для цього необхідно гармонізувати процедури апробації та валідації методик дослідження товарів, а також забезпечити взаємну валідацію методик

дослідження в рамках експертиз та їх добровільну сертифікацію в органах підтвердження відповідності країн-членів СОТ.

Актуальне завдання розвитку інституту експертизи – підвищення точності висновків експертів і запобігання експертних помилок. Судова практика в галузі митної справи свідчить про наявність процедурних, організаційних та методичних помилок під час проведення митних експертиз.

Міжнародний тренд в розвитку інституту експертизи включає зближення англо-американської та континентальної систем права щодо експертиз, що призводить до рівності юридичної ролі експертизи, призначеної відповідним суб'єктом, з альтернативним спеціальним дослідженням, виконаним третьою стороною за запитом іншої.

Другою формою зближення є те, що будь-який юридичний суб'єкт, чиї права чи інтереси зачіпає експертиза, згідно з міжнародними конвенціями, може розраховувати на використання загальнодоступних і сертифікованих методик дослідження під час правосуддя з використанням експертизи [25].

З метою ефективного правового регулювання діяльності митних лабораторій, необхідно здійснити комплекс заходів для покращення законодавчого регламентування різних аспектів їх діяльності [30].

1. З цією метою потрібно привести діяльність митних лабораторій у відповідність з вимогами, що стосуються експертних установ, визначеними Міністерством юстиції. Це включає перегляд строків проведення експертиз, правил відбору зразків та багатоступеневих аналізів зразків товарів, а також визначення критеріїв для класифікації товарів.
2. Потрібно вжити заходів для включення експертних підрозділів ДПС до переліку суб'єктів судово-експертної діяльності для забезпечення проведення товарознавчих, інженерно-технічних та криміналістичних експертиз зброї.
3. Необхідно підвищити матеріально-технічне забезпечення роботи митних лабораторій ДПС через закупівлю відсутнього обладнання, формування

плану фінансування для забезпечення лабораторій необхідним обладнанням та його оновлення.

4. Необхідно впровадити мобільні лабораторії та нове портативне обладнання, а також співпрацювати для підтримки кінологічних команд ДПС, щоб підвищити ефективність та узгодженість дій експертів митної служби.

Зазначені заходи мають забезпечити швидке виявлення потенційних ризиків та підвищення узгодженості у діях експертів митної служби, які беруть участь у відборі та інспекції товарів на митницях.

Зрештою, митні лабораторії мають перетворитися на повноцінні експертні установи, спеціалісти яких будуть включені до реєстру судових експертів і матимуть доступ до затверджених судових методик.

ВИСНОВКИ

Митна експертиза – це особливий науково-практичний аналіз, який здійснюють спеціалісти з метою вирішення завдань у сфері митної діяльності для роз'яснення питань, що виникають у процесі дотримання вимог митного законодавства. При здійсненні митних процедур виконується цілий комплекс завдань фіскального, контрольного, економічного, правоохоронного, статистичного та захисного характеру, що потребують спеціалізованих знань та проведення різноманітних експертиз. У необхідних випадках для здійснення митного контролю можуть залучатися спеціалісти та експерти.

Спочатку митним органам потрібно визначити, чи необхідно проводити експертизу. З цією метою Митний кодекс України визначає підстави для проведення експертизи та взяття проб або зразків товарів.

Митна експертиза товарів оформлюється у вигляді звіту, що містить експертний висновок. Звіт має три частини: вступ, дослідження та висновки. У вступі викладаються питання, що ставляться перед експертом у формі, в якій вони викладені в постанові про призначення експертизи. Якщо питання сформульовані не зовсім точно, але їхній зміст зрозумілий, експерт може переформулювати їх відповідно до своїх знань (з зазначенням первісної формулювання). Якщо питання незрозуміле, експерт повинен звернутися до замовника за роз'ясненнями. Якщо є кілька питань, експерт може згрупувати їх у доцільній послідовності.

У висновках підсумовуються проведені дослідження, що становить відповіді на поставлені питання. Кожне питання має бути вирішене або зазначене, що його неможливо вирішити. Висновки є ключовою метою дослідження. Логічно висновок — це судження експерта, засноване на результатах досліджень і науковому підході до досліджуваного об’єкту та відповідній галузі знань.

Україна активно долучається до загальноєвропейського процесу створення ефективної системи митного контролю. Це вимагає адаптації української системи нормативного регулювання в усіх сферах суспільно-політичного та економічного

життя, включно з організацією та проведенням митних експертиз під час переміщення товарів через митний кордон Європейського Союзу.

Одним з компонентів цього адаптаційного процесу є впровадження норм європейських регламентів щодо організації та проведення експертиз митними лабораторіями та використання сучасного національного досвіду регулювання діяльності таких митних установ. Виникають проблеми, пов'язані з культурними, соціальними та правовими особливостями, які впливають на розвиток української експертної системи та відрізняються від європейської експертної спільноти.

Україна має нагальну потребу вирішити ці питання, враховуючи європейські підходи до організації та проведення експертиз митними лабораторіями. Для глибокого розуміння проблем імплементації норм європейського законодавства щодо організації та проведення експертиз митними лабораторіями у вітчизняне законодавство, необхідно проаналізувати положення таких регламентів Європейського Союзу, як Митний кодекс ЄС (Union Customs Code) та Регламент Ради щодо митних заходів стосовно товарів, які можуть порушувати певні права інтелектуальної власності (Regulation (EU) № 608/2013).

З метою ефективного правового регулювання діяльності митних лабораторій, необхідно здійснити комплекс заходів для покращення законодавчого регламентування різних аспектів їх діяльності.

1. З цією метою потрібно привести діяльність митних лабораторій у відповідність з вимогами, що стосуються експертних установ, визначеними Міністерством юстиції. Це включає перегляд строків проведення експертиз, правил відбору зразків та багатоступеневих аналізів зразків товарів, а також визначення критеріїв для класифікації товарів.

2. Потрібно вжити заходів для включення експертних підрозділів ДПС до переліку суб’єктів судово-експертної діяльності для забезпечення проведення товарознавчих, інженерно-технічних та криміналістичних експертиз зброї.

3. Необхідно підвищити матеріально-технічне забезпечення роботи митних лабораторій ДПС через закупівлю відсутнього обладнання, формування

плану фінансування для забезпечення лабораторій необхідним обладнанням та його оновлення.

4. Необхідно впровадити мобільні лабораторії та нове портативне обладнання, а також співпрацювати для підтримки кінологічних команд ДПС, щоб підвищити ефективність та узгодженість дій експертів митної служби.

Зазначені заходи мають забезпечити швидке виявлення потенційних ризиків та підвищення узгодженості у діях експертів митної служби, які беруть участь у відборі та інспекції товарів на митницях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Костенко А. О. Механізми розбудови митного контролю після випуску товарів в Україні : зб. наук. Праць унівеситету ДФСУ : електронне наукове видання.; 2017. № 1. С. 153–171.

2. Брехов С. С. Розвиток системи управління митними ризиками в контексті підвищення ефективності пост-митного аудиту в Україні. Економічний вісник. 2017. № 1. С. 37–42 .

3. Г. А. Тіхосова, О. М. Вербицький, Є .О . Калінський. Митний контроль та експертиза товарів : навч.посіб. Херсон : ОлдіПлюс, 2019. 86 с.

4. Співак І. В. Митна експертиза як один з основних засобів митного контролю. І. В. Співак Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції “Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації Української держави“ К. : НТУУ « КПІ», 2016.

5. Бойко О., Тильчик В. Європейська модель здійснення нетарифного регулювання: орієнтир для України в умовах реформування митної системи.. О. Бойко, В. Тильчик – KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2022. № 3(47) . С. 156–159.

6. Transit manual. European commission directorate-general taxation and customs union.- Brussels. 2021. P. 471

7. Verification Protocol for Sustainable Solid Biomass for Energy Applications Commissioned by the Ministry of Economic Affairs and Climate policy January 2020. 68 p.

8. Митні заходи захисту прав ІВ: законодавство, правозастосування, рекомендації. Юридична газета №16 (746) URL: https://yur-gazeta.com/publications/practice/mitne-pravo/mitni-zahodizahistu-prav-iv-zakonodavstvopravozastosuvannyarekomendaciyi.html

9. О. Федотов, А. Назарко. Декларування та митне оформлення товарів, транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України : навч.-метод. посіб. [Електронне видання]. Нац. ун-т «Одеська юрид. акад.». Одеса : Фенікс, 2023. 228 с. URL: https://doi.org/10.32837/11300.24795

10. А.А. Мазаракі, Н.В. Мережко, Н.В. Калуга, Т.М. Коломієць, Т.А. Караваєв, В.В. Осієвська, С.В. Галько. Експертиза та митне оформлення товарів : навч. посіб. для студ. закл. вищ. Освіти. Київ. 2019. 368 с.

11. Белінська С.О. Експертиза товарів. Харчові продукти: лабораторний практикум . Київ. 2016.

12. Методика проведення товарознавчої експертизи експертами торговопромислових палат в Україні. ТППУ. 2017.

13. Н. В. Мережко, О. Р. Мокроусова, Л. А. Коптюх. Товарознавство. Непродовольчі товари. Київ. 2019. 760 с.

14. Мережко Н. Подолання бар'єрів у міжнародній торгівлі через спрощення митних процедур. 2018. №3. С. 5–20.

15. Костенко А. О. Механізми розбудови митного контролю після випуску товарів в Україні : зб. наук. Праць унівеситету ДФСУ. 2017. № 1. С. 153–171.

16. Бавико О. Є. Експертиза товарів як складовий елемент митного супроводу зовнішньоекономічних операцій: завдання та алгоритм здійснення. Вісник ДонНУЕТ «Економічні науки». 2018. № 68. С. 5–13.

17. Найденко О. Є. Нормативно-правове забезпечення проведення експертиз в митній справі. Бізнес-навігатор. 2022. Випуск 3(70). С. 121–127.

18. Бойко О. В. Митна експертиза в Україні: проблемні аспекти. Право та державне управління. 2022. № 3. С. 53–60.

19. Шевчук Л. М. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «МИТНИЙ КОНТРОЛЬ» В УКРАЇНІ. *Історико-правовий часопис*. 2022. Т. 17, № 2. С. 106–111. URL: https://doi.org/10.32782/2409-4544/2021-2/15

20. Сташевська І. В., Петренко І. С. Проведення товарознавчих експертиз із визначення кодів товару згідно з УКТ ЗЕД державними або громадськими інституціями. Криміналістичний вісник. 2021. № 2(36). С. 104–114.

21. Авраменко Н., Кульганік О. РОЛЬ МИТНИХ ЕКСПЕРТИЗ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. URL: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-21

22. Цимбалюк С. Я., Цимбалюк А. В., Скоромцова Т. О. МИТНІ ПРОЦЕДУРИ: ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*. 2023. № 7. С. 79–85. URL: https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.7.79

23. Кунєв Ю. Д., Кунєва З. Ю. Митні формальності: проблеми реалізації в Україні. Митна безпека. 2019. № 1(2). С. 104–113. URL: https://doi.org/10.33244/2617-5959.1(2).2018.104-113

24. Шевчук С. В. Митні інтереси держави: принципи забезпечення та критерії деталізації. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 6 (205). С. 25–32.

25. Міщенко І. В., Гармаш А. І. Митний контроль в Україні: сутнісні характеристики та термінологічний дискурс. *Актуальні проблеми держави і права*. 2021. № 88. С. 85–91. URL: https://doi.org/10.32837/apdp.v0i88.3063

26. Сластьоненко О. О. Митні платежі як важливе джерело наповнення державного бюджету. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2019. № 15. С. 127–133. URL: https://doi.org/10.33244/2521-1196.15.2019.127-133

27. Микуляк О. МИТНІ ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ В УМОВАХ ВІЙНИ. *Grail of Science*. 2022. № 17. С. 109–114. URL: https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.07.2022.016

28. Ліпинський В. Адміністративний штраф за порушення митних правил: правова основа та перспективи вдосконалення їх тлумачення. *Юридичний вісник*. 2021. № 6. С. 183–192. URL: https://doi.org/10.32837/yuv.v0i6.2044

29. Сушкова О. Є. ЩОДО ОКРЕМИХ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПОДАТКОВИХ ТА МИТНИХ ЕКСПЕРТИЗ В УКРАЇНІ. *Митна безпека*. 2021. № 3. С. 115–127. URL: https://doi.org/10.33244/2617-5959.3.2019.115-127

30. Лемеха Р. І. Правові засади митних режимів в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 43–48. URL: https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).601

31. Митний кодекс України: Кодекс України; Закон, Кодекс від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#doc_info

32. Про внесення змін до наказу Міністерства фінансів України від 02 грудня 2016 року № 1058: Мінфін України; Наказ від 01.09.2023 № 480. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1831-23#doc_info

33. Про затвердження Положення про Департамент спеціалізованої підготовки та кінологічного забезпечення Міндоходів та Положення про Спеціалізовану лабораторію з питань експертизи та досліджень Міндоходів: Міндоходів України; Наказ, Положення від 29.05.2013 № 133. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0133810-13#n128

34. Про затвердження Порядку прийняття та оприлюднення рішень щодо зобов'язуючої інформації, розгляду звернення підприємства про продовження строку використання рішення щодо зобов'язуючої інформації, відшкодування коштів за проведення досліджень (аналізів, експертиз) проб (зразків) товарів для прийняття митним органом рішень щодо зобов'язуючої інформації та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України: Мінфін України; Наказ, Порядок, Заява [...] від 23.12.2022 № 455. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0344-23#doc_info

35. Плани та звіти роботи ДМСУ. URL: https://customs.gov.ua/plani-ta-zviti-roboti 11. Звіт Департаменту податкових та митних експертиз Державної фіскальної служби України про виконання плану роботи на перше півріччя 2019 року. URL: https://data.gov.ua/dataset/79c5f507-5be9-4e86-aee1-3393186227c2/resource/f23c7499-74fc-4ed2-ad93-dc134929914e